

LÄNSMAN HAQVIN FRISK

Den omständigheten, att denne till namnet över nästan hela det nordliga Sverige bekante man, varmt intresserade sig för Storforsens utgrävning, kan väl lända författaren till ursäkt, om han här gör ett uppehåll i berättelsen, för att meddela några karakteristiska drag av mannen.....

Fallen för upptåg och ofta träffande i sina inlägg, har Frisk lämnat efter sig en nästan oräknelig mängd anekdoter, som äro till en del vitt kringspredda. Se här några av de mest karakteristiska:

En gång var Frisk ute på Ragundasjön och fiskade i sällskap med en puckelryggig skraddare vid namn Sven, vanligen kallad "Skraddar-Sven". Förrän de skulle återvända hem, uppmanade länsmannen sin följeslagare i båten att ro till Hammarsön, för att samla fågelägg. Som "Skraddar-Sven" ej anade något svek, rodde han villigt till holmen och steg på Frisks uppmaning i land, för att samla äggen, under det att den senare skulle stanna vid stranden. Knappt hade skraddaren hunnit ett stenkast därifrån, förrän den skälmaktige länsmannen rodde sin väg och lämnade honom ensam på holmen.

Ett och ett halft dygn måste den stackars Sven kvardröja därstädes. Detta narrverk kunde dock den sistnämnde ej glömma. Han beslöt att visa länsmannen, att han kunde betala honom med samma mynt.

Någon tid efter denna tilldragelse voro länsmannen och skraddaren ånyo i sällskap på Ragundasjön. De först utlagda näten voro redan vittjade, en betydlig fångst av sik var gjord och återfärden skulle företagas. Frisk stod då i hela sin längd i båtens akter och såg sig bekymmerslös omkring i den lugna sommaraftonen. Sven satt i fören och fattade årona för att ro. Han märkte då det gynnsamma tillfället för sin hämnd.

Med ett kraftigt årtag gav han båten en häftigt rörelse, som hade till följd, att länsmannen gjorde en kullerbytta och föll baklänges i vattnet. Sedan Frisk fått huvudet över vattenytan, fattade han tag i akterstäv och bad Sven att han skulle hjälpa honom upp i båten. Men denne, som tyckte, att Frisk alldeles icke förtjänade att slippa för så gott köp, vägrade det och bad honom endast hålla sig fast vid båten.

Han fortsatte således sin rodd. Ehuru de hade en halv fjärdedels mil till landningsstället, fann sig skraddaren alldeles icke föranlåten ge farkosten någon skyndsamt fart. Tvärtom lät han den helt sakta glida utefter vattnet.

Frisk var utom sig av vrede, men skraddaren fann däri alldeles intet skäl att hjälpa honom upp i båten. Allt vad han yttrade, skedde endast i avsikt att roa sig på länsmannens bekostnad. "När ni botten länsmansfar?" upprepade han oupphörligt till Frisk då de närmade sig land. När farkosten äntligen lagt till vid stranden, kastade Sven i hast ifrån sig årona och sprang sin väg så fort han förmådde. Han kände mannen alltför väl, för att frukta ett allvarsamt slut på gycklet, om han ej tog sina fötter till hjälp.

Nu begav han sig till Frisks hem i Munsåker och, hälsande till dennes hustru från mannen, omtalade han det något dråpliga sikfiske, han gjort i sällskap med länsmannen, som såsom han uttryckte sig, lovat honom "en sup på siken", till belöning för hans välförhållande. "Madam Frisk", som ej anade vilket spratt den listige skraddaren gjort hennes käre man, slog då i ett glas brännvin åt Sven, som efter förtärandet därav, ej var sen att fortsätta sin flykt undan den uppbragte länsmannen.

Efter några dagar skickade Frisk bud på skraddaren, men denne ansåg mindre rådligt att infinna sig. Först när budet tredje gången kom med enträgna uppmaningar till Skräddar-Sven att hörsamma kallelsen, lydde han densamma.

Vid ankomsten till Frisk, fann han denne vid det bästa lynne och blev på ett särdeles gästfritt sätt emottagen. Upptåget hade i betydlig mån höjt skraddaren i Frisks ögon, den senare förklarade öppet att den förre gjort sin sak bra, emedan han var den första som kunnat göra Frisk själv till föremål för gyckel, vilket han allra minst tilltrott "en ofärdig skraddare".

En annan gång var Frisk länets hövding, baron Bunge, följaktig genom tingslaget, då den senare var stadd på resa till det inre av provinsen. Den tiden ombyttes hästar vintertid mitt på sjön Gesunden. Nu hände det att de bönder i den sjön närbelägna byn Höglunda, vilka skulle skjutsa landshövdingen, mer än tillbörligt var, låto vänta på sig. Frisk började därför att, när de äntligen anlände, ge dem en handgriplig tillrättavisning i landshövdingens närvaro. "Nej, nej min käre Frisk" yttrade baron Bunge, "det går ej an, ni kan ju lagföra dem". Länsmannen svarade: "Vill ers nåd sitta här medan jag lagför dem, sa skall jag visst göra det". Saken fick bli därvid.

På ett bondbröllop blev Frisk obligerad att taga plats vid middagsbordet bredvid församlingens pastor, prosten Holmer, och kunde alldeles icke förmås därtill. Han ville nödvändigt sitta mitt emot prosten. Avsikten härmed upptäcktes ock snart. Sedan Frisk hade fått den plats han önskat och måltiden begynt, försvann till allas förvåning, prosten under bordet. Med den oskyldigaste min i världen sade Frisk då till de övriga bordsgästerna: "Kan ni säga mig go'vänner, vad som kom åt vår kära prost, som så i hast försvann?"

Den oförsynte upptågsmakaren hade med sina ben omfattat prostens, och på detta sätt dragit honom under bordet. Att detta Frisks uppförande mot Holmer icke skulle falla denne rätt i smaken, var naturligt. I sin förbittring över länsmannens skamlöshet, glömde han sig också därhän, att han efter måltiden sökte handgripligen hämnas.

Under det handgemäng, som till allmän förargelse, nu uppkom, var Frisk nära att duka under. Han slapp dock undan någon allvarligare aga, men fann dock rådligast att genast avlägsna sig från samkvämet. Denna händelse, som för övrigt är föga hedrande, vare sig för Holmer eller Frisk, tjänar till ett bevis på det understundom verkliga råa och oanständiga sätt varpå Frisk gav luft åt sin upptågslust, som oftast drev honom att vara rolig - på andras bekostnad.

En gång hade Frisk, mer än billigt kunde vara, fått vänta på några expeditionshandlingar från landshövdingeämbetet. Han reste då ned till Härnösand för att skaffa sig kännedom om anledningen till dröjsmålet. Som han åtminstone då stod särdeles väl hos baron Bunge, blev han bjuden till middag och fick äran spisa vid landshövdingens bord. Under måltiden vände sig talet till ovannämnda handlingar. Frisk yttrade då: "Om jag vore kung, skulle jag låta göra mig tre stycken krokar; i den första skulle jag hänga landssektern och i den andra landskamrern." Härvid tystnade han. Landshövdingen frågade då "Nå min kära Frisk, vad skulle ni göra med den tredje kroken?" Svaret blev: "Den skulle jag upphänga till varnagel för ers nåd."

Frisk var även en tid gästgivare. En afton hade hans hästar kommit alldeles uttröttade från Fjerdungen, ett ställe som ligger på gränsen till Ångermanland, ungefär 2 mil från Munsåker. Han fattade då den föresats att, vilken resande än månne komma, för att begära skjuts samma afton, skulle ingen häst sättas för, utan den resande få lov att vänta till följande morgon.

Nu hände sig ej bättre än att landssekreteraren i länet infann sig hos Frisk och anhöll om skjuts till nästa gästgivarvärd. "Har ni pass, ty jag känner ej herrn" yttrade Frisk. "Såå, känner ej Frisk mig?" frågade den resande. "Jag är landssekte Fahnehjelm". "Om herrn också heter Djävulshjelm, svarade Frisk, så får herrn ingen häst förrän pass blivit uppvist."

Länsmannen var obevlig och landssekreteraren måste dröja kvar i Munsåker över natten. Påföljande morgon lät Frisk, som kommit i ordväxling med landssektern och därvid blivit uppbragt, skicka den senare såsom passlös på återväg till Härnösand. På vägen träffades landshövdingen och landssektern, som fick återvända. Om aftonen hade den sistnämnde yttrat till Frisk, att han nog skulle betala honom för hans kitslighet, emedan landsvägen vore i ett högst dåligt skick, men länsmannen lagade då att denna hotelse blev utan påföljd.

Om natten sammankallade han de väghållningsskyldiga och lät försätta vägen i sådant skick, att intet skäl till anmärkning påföljande dag förefanns. Känt är ej om detta uppträde med landssekreteraren hade för Frisk någon ledsam påföljd, oaktat han väl kände den förre, som säkerligen ansåg sig äga rättighet att utan pass resa omkring i det län, vid vars styrelse han var anställd.

Anekdoten berättas för övrigt med många variationer. Ovanstående meddelande av densamma har synts av författaren mest närma sig verkliga förhållandet.

Vid ett av baron Bunges besök i Ragunda, då han hade sitt logi på gästgivargården, kom Frisk i ordväxling med landshövdingens betjänt, varvid han tilldelade denne ett slag vid örat. Som betjänten ej tyckte särdeles om ett sådant behandlingssätt, begav han sig till landshövdingens rum, för att klaga. Länsmannen följde tätt efter och då betjänten öppnade dörren till rummet, gav Frisk honom en knuff i ryggen, så att han kom i bugande ställning över tröskeln, men i samma ögonblick fattade den oefterrätterlige länsmannen tag i hans hårpiska, inklämde den mellan dörrposten och dörren, vilken han igenläste, så att den klagande stod fastlåst med tillbakaböjt huvud. Den högst miserabla roll som betjänten för tillfället spelade, avtvang landshövdingen ett leende, varvid han yttrade: "Jag tror du har råkat ut för Frisken." Den sistnämnde blev dock tillkallad för att göra reda för sitt förhållande. Då han därvid skulle beskriva, hur förloppet var, yttrade han bland annat: "Jag gjorde just så här" och med detsamma repeterade han örfilscenen med det eftertryck, att betjänten föll omkull.

Frisk skall även denna gång sluppit undan näpsten och betjänten blivit åtvarnad att "ej gå Frisken för nära." Att denne på ett så brutalt sätt fått utan tillrättavisning uppföra sig inför sin landshövding, synes visserligen otroligt, men det uppgives dock allmänt såsom det verkliga förhållandet.

Man har sökt förklara förhållandet genom dels det nöje baron Bunge fann i Frisks upptåg, dels dennes punktlighet såsom tjänsteman, vilket skolat förskaffat hans gyckel ett överseende, som det eljest ej erhållit.